

державні закупівлі стосуються критичної інфраструктури, оборонного комплексу чи товарів першої необхідності; 8) інноваційна функція - у свою чергу, дана функція спрямована на те, щоб державні закупівлі ставали каталізатором нових технологій, наукових розробок та підвищення конкурентоспроможності.

Література:

1. Користін О.Є., Ратошнюк С.М. Змістовна сутність економічної безпеки. Зовнішня торгівля. Економічна безпека. 2011. № 7. С. 43–48.
2. Чухно А.А., Єщенко П.С., Клишко Г.Н. Основи економічної теорії: політекономічні аспекти : підручник. Київ : Вища школа, 2001. 606 с.
3. Моргуно Н.С., Шевчук О.О., Марчевський С.В. Функції держави у забезпеченні економічної безпеки. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2. С. 275-280.
4. Коношук Н. Е. Теоретичні засади здійснення публічних закупівель Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2018. № 39. С. 88–97.
5. Пономаренко М. М. Імплементация положень Угоди про Асоціацію України з ЄС стосовно реформування системи публічних закупівель. Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах: матеріали між нар. наук.-теор. конф. (м. Київ 19 жовтня 2017 року). Одеса : Фенікс, 2017. С. 167-168.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-419-1-24>

THE CONCEPT AND ESSENCE OF EXAMINATION OF GOODS AND SERVICES: REGULATORY AND MANAGERIAL CONTENT

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ ЗМІСТ

Romaniuk I. S.

*Postgraduate student
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Романюк І. С.

*аспірант
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Належна якість експертної діяльності та здійснення правосуддя в Україні немислимі без послідовного розвитку теоретичних засад судової експертизи, упровадження нових і вдосконалення наявних методик

експертних досліджень із метою трансферу наукових результатів у практику. Інституціоналізація судово-експертної діяльності відбувалася еволюційно – шляхом ухвалення відповідних нормативних актів і напрацювання сталої практики їх застосування. У підсумку сформовано належне нормативно-правове підґрунтя, яке визначає організаційні засади, процедури та стандарти проведення судових експертиз. Зазначене регулювання базується на положеннях Закону України «Про судову експертизу» [1] і деталізується системою підзаконних нормативних актів.

Судова експертиза є процесуальним засобом збирання доказів, спрямованим на встановлення фактичних даних, що мають значення для належної кваліфікації діяння та з'ясування його об'єктивних і суб'єктивних ознак. Йдеться передусім про неочевидні обставини, пізнання яких потребує спеціальних знань і здійснюється експертом (експертами)-товарознавцем шляхом науково обґрунтованого дослідження відповідних об'єктів. На стадії досудового розслідування судово-товарознавча експертиза забезпечує підвищення рівня об'єктивності, повноти та всебічності встановлення події кримінального правопорушення і пов'язаних із нею обставин, сприяючи формуванню належної доказової бази для подальшого процесуального рішення.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» встановлюється, що «судова експертиза - це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду» [1, ст. 1].

Закон України «Про судову експертизу» встановлює правові, організаційні та фінансові засади судово-експертної діяльності, покликаної гарантувати її справедливість, незалежність, компетентність і об'єктивність, а також орієнтацію на максимальне використання досягнень науки й техніки та відповідних стандартів. З огляду на це судова експертиза постає як прикладне дослідження індивідуально визначеного об'єкта, спрямоване не на отримання нових наукових знань як таких, а на здобуття спеціальних прикладних відомостей, необхідних для вирішення конкретних процесуальних завдань у межах провадження.

Експертиза – це врегульована законом процесуальна форма одержання доказів, за якої на підставі постанови (ухвали) уповноваженого органу експерт самостійно проводить дослідження наданих у провадженні об'єктів з метою встановлення нових фактичних обставин у відповідь на поставлені процесуальні запитання.

Товарознавство в межах кримінального чи судового провадження реалізується виключно як форма спеціального дослідження. Тому участь товарознавця для технічного чи консультативного сприяння слідчому або суду під час процесуальної дії не утворює інституту судово-

товарознавчої експертизи і не набуває статусу висновку експерта; відповідні результати не мають самостійної доказової сили, притаманної належно призначеній та проведеній експертизі [2, с. 13].

Наше дослідження спрямоване на здобуття нових фактичних даних, які до того не були відомі органу досудового розслідування чи суду і не можуть бути встановлені іншими засобами доказування (зокрема показаннями свідків). Інакше кажучи, судово-товарознавча експертиза покликана виявляти обставини, що мають юридичне значення, здатні підтвердити або спростувати відповідні факти. Її зміст полягає у проведенні спеціалізованого дослідження компетентною особою – товарознавцем. З позицій спеціальних знань у сфері товарознавства проміжні результати, отримані на аналітичному та порівняльному етапах, становлять нові факти, здобуті експертом у процесі дослідження; їх системний аналіз у подальшому уможливорює формування підсумкового висновку як професійної оцінки встановлених обставин. Отже, метою спеціального товарознавчого дослідження є не лише фіксація нових фактів об'єктивної дійсності, але й їх кваліфікована інтерпретація та оцінювання у контексті завдань конкретного провадження.

Судова експертиза – це врегульована законом форма використання спеціальних товарознавчих знань у вигляді дослідження, спрямована на досягнення визначених процесуальних цілей. Її ключові відмінні риси такі:

- а) результат оформлюється у вигляді висновку експерта;
- б) цільове призначення полягає в одержанні нової інформації про об'єкт дослідження та наданні його фахової оцінки;
- в) здійснюється у спеціальній процесуальній формі, що охоплює призначення, проведення та процесуальне прийняття результатів;
- г) має чітко окреслений предмет дослідження;
- д) підставою виникнення відповідних процесуальних правовідносин є постанова слідчого або ухвала суду;
- е) інститут судової експертизи посідає самостійне місце у системі кримінального процесуального права [3, с. 14].

Поняття судової експертизи охоплює дві взаємопов'язані складові: спеціальну – застосування спеціальних знань у формі цілеспрямованого дослідження об'єкта;

правову – суворе дотримання встановленої процесуальної форми призначення, проведення та процесуального прийняття результатів [4].

Визначальною ознакою судово-товарознавчої експертизи є її мета – здобуття судово-товарознавчих доказів, тобто нових фактичних даних, що мають значення для правильного встановлення обставин кримінального правопорушення та їх належної юридичної оцінки.

За змістом експертиза постає як комплексна процедура, що включає: дослідження, верифікацію (перевірку), аналітичну обробку, кількісну

та/або якісну оцінку об'єкта. Залежно від процесуального рішення та характеру завдання вона може виконуватися експертом (експертами), групою фахівців, експертною радою, спеціально уповноваженим державним органом (експертною установою), органом виконавчої влади в межах його компетенції, а також підприємствами, установами й організаціями всіх форм власності чи об'єднаннями громадян, якщо таке передбачено законом і процесуально оформлено. Результати такої діяльності набувають доказового значення лише за умови дотримання вимог процесуального закону та фіксуються у висновку експерта [3, с. 135].

На підставі викладеного судово-товарознавчу експертизу можна охарактеризувати через такі ключові ознаки:

а) застосування спеціальних товарознавчих знань у формі цілеспрямованого дослідження щодо конкретно визначених об'єкта й предмета;

б) здійснення дослідження спеціальним суб'єктом – експертом-товарознавцем – за процесуальним дорученням слідчого чи суду, а також за клопотанням сторін кримінального провадження;

в) неухильне дотримання встановленої процесуальної форми на всіх етапах, включно з фіксацією та процесуальним прийняттям результатів;

г) одержання нової, релевантної для справи інформації (фактичних даних) і її оформлення у вигляді висновку експерта-товарознавця, що має статус самостійного виду судового доказу.

Узагальнені ознаки є визначальними для правильного розуміння правової природи судово-товарознавчої експертизи та для надання її результатам належної доказової сили. Водночас концептуальним ядром будь-якої експертизи, у тому числі судової, виступає саме дослідження як спеціалізований пізнавальний процес.

Література:

1. Про судову експертизу : Закон України № 1082-IX від 15.12.2020. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
2. Артюх Т.М., Григоренко І.В. Теоретичні основи товарознавства : навчальний посібник. Київ : НУХТ, 2014. 263 с.
3. Комаха В.О., Стрілець Г.О. Напрямки діяльності судово-експертних установ в системі Міністерства юстиції України. Збірник наукових праць. Ізмаїльський інститут водного транспорту. 2017. Випуск № 2. С. 143–148. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/13914>
4. Серета Д.Ю. Поняття товарознавчої експертизи, її цілі та завдання. *Young Scientist*. 2021. № 11 (99). С. 319-322.